

**Kommentarer til AIDs forslag om solidaransvar ved Kjell Skjærvø,
ombud i Fellesforbundet Oslo Bygningsarbeiderforening**

Innledning på Fafo Østforum seminar 10.03.09"

"Solidaransvar for lønn: Hva er det og hvordan vil det virke?"

I Estiske og litauiske bygningsarbeidere som kommer til Norge trur at de kommer de til et velordna og sivilisert arbeidsliv. Så havner de i sånne firmaer som vi har sett her.

Så kan de sies at " byggenæringa er ikke sånn." Jo, byggenæringa er sånn. Som programleder i Østlandssendinga sa: "Vi får jo stadig disse situasjonene." Ja, vi gjør jo det. Og det er en grunn til det, og Kjetil Lyng var inne på noe da han snakka om *konkurransesklima*.

Det er et hardt konkurransesklima i byggenæringa. Det blir fakturert så lavt for denne arbeidskrafta at det nærmest er ei forutsetning at arbeiderne ikke får den lønna de har krav på.

Dette er noe av det samme som foregikk i byggenæringa fra midten av nittitallet. Da fikk vi et hundrevis av underentreprenører og utleiefirmaer, der det ble fakturert så lavt at det nærmest var ei forutsetning at det ikke ble betalt forskuddstrekk og arbeidsgiveravgift, eller det ble ikke betalt moms, eller at siste lønna og feriepenger ble overlatt til statens lønnsgarantiordning.

Det er riktig som Lyng sier, at her er entreprenørene i en ganske vanskelig situasjon. Det er vanskelig for *en* entreprenør å drive uten underbetalt arbeidskraft når *de andre* har levert anbud der sånn arbeidskraft er forutsatt. Eller byggherren krever det.

Etter at tariffavtalen ble allmenngjort fikk vi haugevis av saker for polske og baltiske arbeidere som ikke fikk den lønna de hadde krav på. De første sakene fikk vi få uker etter at forskriften var trådt i kraft. Etter det har vi hatt sånne saker hele tida. Og så opplever vi gang på gang at vi ikke greier å drive inn kravene deres.

Det er grunnen til at vi vil ha solidaransvar. Vi vil at om den polske arbeideren ikke får den lønna han har krav på av arbeidsgiveren sin, så skal han kunne kreve oppdragsgiver eller hvem som helst oppover i kontraktskjeden opp til hovedentreprenøren.

Med solidaransvar, så ville OKK Entreprenør ha kontraktsbestemmelser om at de kan holde tilbake oppgjør overfor Lunart tilsvarende det beløpet det blir krevd solidaransvar for.

Men en annen ting er at med solidaransvar så ville antakelig ikke OKK hatt sånne lurvefirmaer på byggeplassen.

II BNL mener at solidaransvar ikke står i noe som helst fornuftig forhold til det problemet det skal hjelpe på.

Solidaransvar vil kunne medføre lønnskrav på rundt 2 millioner kroner per år. BNL har tallet fra AGENDA, AGENDA har det fra NHO, og NHO har det visstnok fra "kontakter i Tyskland".

For at næringa skal sikre seg mot tap som følge av disse lønnskravene, må det videre stilles sikkerhet for 3 milliarder kroner. Forutsatt en frist på 6 måneder for å stille krav.

Men er det lurt å søke bankgaranti for 3 milliarder kroner for å dekke et mulig tap på to millioner? Hadde det ikke vært lurere om en f. eks. opprettet et fond på to millioner kroner? Så kan seriøse entreprenører som havner i solidaransvar, få dekket tapet sitt her?

Ei annen sak er at det holder ikke med 2 millioner kroner.

Vi *hadde* gjort gjeldende solidaransvar overfor Skanska i THT Bygg og Anlegg-saka, nå rett før jul. Der er vel kravet på 2 millioner alt i alt.

Vi *hadde* gjort gjeldende solidaransvar overfor OKK, hadde vi hatt mulighet til det, og den delen av kravet til litauerne som er opptjent på Ringnes Park er vel også rundt en million.

I Langemyhrsaka regna vi krav på 2,7 millioner kroner for polske arbeidere. I Engra-saka regna vi krav på 1,5 millioner kroner for 5 bosniske arbeidere.

Ei tredje sak er at i alle saker der vi har opplevd behov for solidaransvar, har kravet oppstått mens jobben fortsatt pågikk, før jobben var gjort opp. Nesten alle sånne saker er sånn. Det er viktig, for det betyr at entreprenørene har muligheter til å håndtere ansvaret. Det kommer jeg tilbake til.

III

Solidaransvar må være et *kjedeansvar*. Det har AID gått inn for.

Et *medkontrahentansvar* vil føre til at det blir innført et ekstra kontraktsledd mellom det firmaet der arbeiderne er ansatt og det firmaet de jobber for, nettopp for å unngå at oppdragsgiver skal komme i ansvar. Det vil føre til lengre kontraktskjeder og mer uoversiktlige forhold, og det er ikke det vi trenger. Solidaransvar vil føre til kortere kontraktskjeder og mer oversiktelige forhold

Solidaransvar må være *objektivt* ansvar. Det har AID gått inn for.

Det må ikke være mulig å få fritak, ved at en har gjort det en skal, at en har oppfylt påseplikten, eller at UE står i Starbank. Grunnen er at de utenlandske arbeiderne da fortsatt ikke har noe annet sted å gjøre av kravet sitt.

Vi syns altså departementets forslag er veldig bra. Om det blir gjennomført, så har vi fått det langt sterkeste redskapet mot sosial dumping vi har fått til nå.

Det er ett problem, og det er til gjengjeld ganske kritisk, det er at det er foreslått en frist for arbeidstaker på å framsette kravet sitt på fire uker, regna fra når lønna har forfalt til betaling.

Om det blir gjennomført, så har vi fått det langt sterkeste redskapet mot sosial dumping som vi har fått til nå og som vi ikke kan bruke til noe.

Fire ukers frist betyr at nesten ingen utenlandske arbeidere vil ha noen nytte av ordninga. LO har argumentert for en lengre frist i høringssvaret sitt, og vi har i høringssvaret fra OBF forsøkt å dokumentere behovet for en lenger frist gjennom noen saker vi har hatt i arbeid i 2008. Vi viser til dette.

Men en lengre frist betyr også at entreprenøren må ha muligheter til å beskytte seg i tilfelle han kommer i ansvar. Vi vil ha ei ordning der bedrifter som havner i ansvar skal kunne håndtere ansvaret.

Vi har foreslått at solidaransvaret avsluttes når kontraktsarbeidet er overlevert til bestiller. Det er viktig. Da er alle underliggende underentrepriseforhold avslutta, og mulighetene til å ta forhåndregler mye mindre enn før overtakelsen.

Vi ser at det kan virke urimelig for entreprenøren at han skal kunne få et feriepengekrav i fanget fra arbeidere som har jobba på et prosjekt som for lengst er avslutta. Vi er åpne for at solidaransvaret for feriepenger begrenses, sånn at det ikke kan kreves solidaransvar for feriepenger om det ikke er krevd lønn.

At det ikke skal gjelde noe solidaransvar om arbeidstakerne har vært med på leken, er vi enig i.

Vi ser også at det trengs en fornuftig grenseoppgang i forhold til lønnsgarantiordninga, og her er det forskjellige hensyn å ta.

Vi er også enig i at om en innfører solidaransvar, så må en se på påseplikten, om en ikke like gjerne kan overlate dette til entreprenørene.

Og vi er svært enig med BNL i at et solidaransvar i byggenæringa må omfatte offentlige byggherrer. Dette er det usedvanlig gode grunner til.

Solidaransvar vil ikke bli et bunnløst kostnadsluk. Det vil ikke føre til et konkursras. Antakelig vil det bli færre konkurser, fordi næringa blir reinere, og kanskje vi til og med får mer realistiske priser for denne arbeidskrafta. Og det vil ikke bli endeløse rekker med rettssaker. De aller fleste sakene vil bli løst i forhandlinger.

Så byggenæringa kommer til å bli en bedre plass med solidaransvar, ikke for alle, men for estiske og litauiske arbeidere, for OKK Entreprenør og Fredrik Baumann, for Skanska, for oss, og for BNL og Kjetil Lyng.